

KOD _____

Julia Jamal**Totalt 14 frågor, maximalt 25 poäng**

I situationen befinner du dig som sjuksköterska på olika instanser i vårdkedjan och det är av stor vikt att du har ett holistiskt tänkande.

Julia Jamal, 87 år, kom till Sverige på 50-talet med sin familj. Hon arbetade i ett brukssamhälle som städerska fram till pensionen. Julia är änka sedan ett 10-tal år och har de senaste åren bott hos sin dotter Rosetta som är nybliven pensionär. Rosetta upplever att Julia har blivit alltmer glömsk och har stora behov av hjälp i det dagliga livets aktiviteter. Hon har åter börjat tala sitt modersmål. Situationen börjar bli ohållbar och Rosetta kontaktar dig.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA I KOMMUNEN

Du gör ett hembesök och när du samtalar med Julia och hennes dotter förstår du att Julia troligen har drabbats av demenssjukdom. Ni kommer överens om att en demensutredning ska utföras. Medicinsk utredning, MMT (minimal mental test) samt klocktest genomförs och resultaten visar på demenssjukdom.

1. Ange 2 vanliga demenssjukdomar som Julia kan ha drabbats av (0,5p/sjukdom) (1p)

1	
2	

Julia sätts in på bromsmedicinen Rivastigmin, kapsel Exelon[®] 1,5 mg, med startdos 3 mg/dygn, som efter 4 veckor succesivt ska ökas till 7,5 mg per dygn. Efter den fjärde veckan ska du dela dosetter för två veckor.

2. Hur många kapslar totalt lägger du i dosetterna för två veckor? (2p)**Svar:****Exelon[®] Kapsel, hård 1,5 mg**

(Benvit till svagt guldfärgat pulver i kapsel med gult lock och gul underdel med röd inskrift "EXELON 1.5 mg" på underdelen.)

Aktiv substans Rivastigmin
(FASS, 2012)

KOD _____

Julia Jamal, 87 år, kom till Sverige på 50-talet med sin familj. Hon arbetade i ett brukssamhälle som städerska fram till pensionen. Julia är änka sedan ett 10-tal år och har de senaste åren bott hos sin dotter Rosetta som är nybliven pensionär. Rosetta upplever att Julia har blivit alltmer glömsk och har stora behov av hjälp i det dagliga livet. Hon har åter börjat tala sitt modersmål. Situationen börjar bli ohållbar och Rosetta kontaktar dig. Du gör ett hembesök och när du samtalar med dem förstår du att Julia troligen har drabbats av en demenssjukdom. Ni kommer överens om att en demensutredning ska utföras. Medicinsk utredning, MMT (minimal mental test) samt klocktest genomförs och dessa visar på demenssjukdom. Vanliga demenssjukdomar är Alzheimers sjukdom och frontallobsdemens. Julia sätts in på bromsmedicinen Rivastigmin, kapsel Exelon® 1,5 mg dygn, och du delar totalt 70 kapslar för två veckor.

En vårdplanering görs tillsammans med biståndshandläggare och Rosetta får avlastning genom att Julia får komma till korttidsboende två veckor i månaden.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ KORTTIDSBOENDE

Julia har nu varit på korttidsboendet några gånger och det fungerar bra. Men en natt stiger hon upp ur sängen och ramlar inne på toaletten. Undersköterskan hittar Julia på golvet och vet inte hur länge hon har legat. Undersköterskan ber dig komma direkt. När du kommer in till Julia ligger hon på golvet. Du bedömer hennes status och misstänker att höften är bruten.

3. Vad observerar du som kan bekräfta misstanken om att Julias höft är bruten? Ange 4 tecken som Julia kan uppvisa. (0,5p/tecken) (2p)

1	
2	
3	
4	

Du ringer efter ambulans. Eftersom det är oklart hur länge Julia legat på golvet kontrollerar du också hudkostymen för att se om det finns tecken till trycksår.

4. Ge 6 förslag på vanliga trycksårspunkter förutom hälar, där Julia skulle kunna utveckla trycksår. (0,5p/förslag) (3p)

1		3		5	
2		4		6	

KOD _____

En vårdplanering görs tillsammans med biståndshandläggare och Rosetta får avlastning genom att Julia får komma till korttidsboende två veckor i månaden. Julia har varit på korttidsboendet några gånger och det fungerar bra. En natt på korttidsboendet stiger hon upp ur sängen och ramlar inne på toaletten. Undersköterskan hittar henne på golvet och vet inte hur länge hon har legat. Hon ber dig komma direkt. När du kommer in till Julia ligger hon på golvet. Du bedömer hennes status och ser att hon är mycket smärtpåverkad, benet är utåtroterat och förkortat och hon kan inte röra benet normalt. Du ringer efter ambulans. Eftersom det är oklart hur länge Julia legat på golvet kontrollerar du också bakhuvud, öron, axlar, skulderblad, armbågar, korsben, mellan knäna, anklar och hälar för att se om det finns tecken till trycksår.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ KORTTIDSBOENDE

Innan ambulansen kommit har du även bedömt Julias blodtryck och puls. Du palperar pulsen i arteria radialis.

5. Ange ytterligare 4 artärer där du kan palpera pulsen på Julia (0,5p/ artär) (2p)

1	
2	
3	
4	

6. Vilka 2 observationer gör du av pulsen förutom att observera frekvensen vid pulskontroll via arteria radialis? (0,5p/observation) (1p)

1	
2	

Julias blodtryck är 194/96 mmHg och pulsen är 108 slag per minut.

7. Ange den troligaste orsaken till att Julias blodtryck och puls är förhöjt förutom att hon befinner sig i en stressituation. (1p)

Svar:

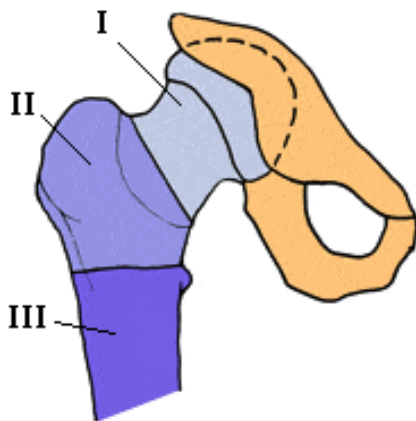
KOD _____

Innan ambulansen kommit har du även bedömt blodtryck och puls. Du palperar pulsen i arteria radialis. Andra ställen där du kan palpera puls är bl .a a. temporalis, a. carotis, a. brachialis och a. femoralis. Vid pulskontrollen observerar du frekvensen, rytmen och fyllnaden. Både blodtryck och puls är förhöjt och du bedömer att den troligaste orsaken till detta är smärta.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ ORTOPEDISK VÅRDAVDELNING

Julia kommer via akutmottagning och röntgen till ortopedisk vårdavdelning. Röntgenundersökningen visar att hon har en cervikal höftfraktur och operation planeras.

8. Ringa in den siffra som visar lokalisation för cervikal höftfraktur (1p)

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ ORTOPEDISK VÅRDAVDELNING

Julia har kommit tillbaka till vårdavdelningen och operationen har förlöpt väl. För att undvika postoperativa komplikationer utför du omvårdnadsåtgärder som minskar risken för att Julia ska få orörlighetskomplikationer. Julia mobiliseras för att kunna komma upp i sängen så snart som möjligt.

9. Ange 2 omvårdnadsåtgärder du kan utföra för att minska risken för att Julia ska drabbas av pneumoni, trombos respektive decubitus (0,5p/ omvårdnadsåtgärder) (3p)

<i>Pneumoni</i>	<i>1</i>	
	<i>2</i>	
<i>Trombos</i>	<i>1</i>	
	<i>2</i>	
<i>Decubitus</i>	<i>1</i>	
	<i>2</i>	

KOD _____

Julia kommer via akutmottagningen och röntgen till avdelningen. Röntgenundersökningen visar att hon har en cervikal höftfraktur (siffran 1) och operation planeras. Operationen förlöper väl. För att undvika postoperativa komplikationer utför du omvårdnadsåtgärder som minskar risken för att Julia ska få orörlighetskomplikationer. För att minska risk för Pneumoni instruerar du Julia att djupandas och blåsa i motstånd varje vaken timme och du höjer huvudändan. För att förebygga blodpropp hjälper du henne att trampa symaskin, sträcka och böja knälederna och tar på kompressionstrumpor. Trycksår förhindrar du genom att tryckavlasta med kuddar och kilar, antidecubitusmadrass och genom att hålla huden torr, mjuk och smidig. Du ser till att hon är välnärd och ser till att rätt förflyttningsteknik används för att förhindra skjuv.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ ORTOPEDISK VÅRDAVDELNING

Ett par dagar efter operationen kommer du till Julia och ser att hon är varm, svettig och rosig om kinderna. Du misstänker att hon har feber och mäter temperaturen, som visar 38,7. Du kontakter läkare som ordinerar febernedsättande läkemedel samt antibiotika, då hon är nyopererad, därefter vidtar du omvårdnadsåtgärder.

10. Du utför en tympanisk temperaturmätning, vad innebär det? (1p)

Svar:

11. Ange 4 omvårdnadsåtgärder du vidtar för att öka Julias välbefinnande då hon är varm och svettig. (0,5p/omvårdnadsåtgärd) (2p)

1	
2	
3	
4	

Du går ut i läkemedelsrummet och iordningställer en intermittent intravenös infusion Ekvacillin® 2000 mg som du löser i 100 ml natriumklorid. Du har ytterligare två patienter som ordinerats antibiotika och du blandar därför till dessa samtidigt. Telefonen ringer och du går ifrån för att svara. Därefter går du in till Julia och administrerar läkemedlet.

När du ska administrera antibiotika till den sista patienten upptäcker du att det inte stämmer, någon av de andra två patienterna har fått fel läkemedel. Du går in till Julia och ser att den pågående antibiotikainfusionen är avsedd för annan patient.

12. Vilka 4 åtgärder vidtar du i denna situation? (0,5p/åtgärd) (2p)

1	
2	
3	
4	

KOD _____

Ett par dagar efter operationen kommer du till Julia och ser att hon varm, svettig och rosig om kinderna. Du misstänker att hon har feber och tar en temp i örat, tympanisk mätning, som visar 38,7. Du kontaktar läkare som ordinerar febernedsättande läkemedel samt antibiotika, då hon är nyopererad, därefter vidtar du omvårdnadsåtgärder. Julia vill att du öppnar fönstret. Därefter tvättar du av henne och byter skjorta och sängkläder. Du iordningställer antibiotika och då du ansvarar för ytterligare två patienter som ordinerats antibiotika blandar du dessa samtidigt. Du blir avbruten i ditt arbete av ett telefonsamtal och du går ifrån. När du ska administrera antibiotika till den sista patienten upptäcker du att det inte stämmer, någon av de andra två patienterna har fått fel läkemedel. Du går in till Julia och ser att den pågående antibiotikainfusionen är avsedd för annan patient. Du stänger av infusionen. Du inser att en avvikelse har inträffat och meddelar läkaren, dokumenterar händelsen i journalen samt skriver en avvikelserapport enligt patientsäkerhetslagen.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ ORTOPEDISK VÅRDAVDELNING

Du följer de anvisningar som finns när en avvikelse inträffat. I anvisningarna står att patienten så snart som möjligt ska informeras om händelsen. Då Julia har en demenssjukdom avvaktar du till eftermiddagen då dottern Rosetta kommer. Vid samtalet följer du de punkter som medarbetare i vården ska följa vid samtal med patienter och anhöriga när en avvikelse inträffat.

13. Ange 4 viktiga delar som ska ingå och bör tas upp vid samtalet (0,5p/exempel) (2p)

1	
2	
3	
4	

Julia får inga men av händelsen. En vårdplanering utförs och efter ett par veckor får Julia flytta till ett särskilt boende för personer med demenssjukdom. Du skriver en omvårdnadsepikris till kommunsjuksköterskan.

14. Vilka uppgifter bör omvårdnadsepikrisen innehålla förutom patientdata, information till närstående, vårdtid, patientansvarig sjuksköterska samt behov av hjälp och hjälpmedel efter utskrivningen? Ge 4 förslag. (0,5p/förslag) (2p)

1	
2	
3	
4	

KOD _____

Jan Jungklint**Totalt 16 frågor, maximalt 25 poäng**

I situationen befinner du dig som sjuksköterska på olika instanser i vårdkedjan och det är av stor vikt att du har ett holistiskt tänkande.

Jan Jungklint är 57 år, gift med Anna och de har tre barn som flyttat hemifrån. Han arbetar som lastbilschaufför och är på resande fot flera dagar i veckan. De bor på landet där Anna driver en hästgård och på ledig tid hjälper Jan henne. Jan har artros i höfter och knän och äter ofta smärtstillande läkemedel i form av acetylsalicylsyra och NSAID- preparat. Han upplever att han blivit tröttare de senaste månaderna och ringer till vårdcentralen.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ VÅRDCENTRALEN**1. Ge 2 exempel på patologiska förändringar vid artros. (0,5p/ exempel) (1p)**

1	
2	

Vid telefonsamtalet med Jan framkommer att han även har smärtor i magen. Du försöker ringa in vilken form av smärta det handlar om och gör därför en smärtanalys.

2. Ange 4 frågor som speglar olika fokus som du ställer till Jan vid smärtanalysen. (0,5p/fråga) (2 p)

1	
2	
3	
4	

KOD _____

Jan Jungklint är 57 år, gift med Anna och de har tre barn som flyttat hemifrån. Han arbetar som lastbilschaufför och är på resande fot flera dagar i veckan. De bor på landet där Anna driver en hästgård och på ledig tid hjälper Jan henne. Jan har artros i höfter och knän och äter mycket smärtstillande i form av acetylsalicylsyra och NSAID-preparat. Vanliga patologiska förändringar vid artros är att ledbrosket bryts ned, vilket medför inflammation i sen- och muskelfästen samt förtätning av underliggande benvävnad. Han upplever att han blivit tröttare de senaste månaderna och ringer till hälsocentralen och får en tid till läkare. Vid telefonsamtalet med Jan framkommer att han även har smärtor i magen. Du gör en smärtanalys och ställer frågor om smärtans intensitet, lokalisation, duration, karaktär samt utlösande faktorer.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ VÅRDCENTRALEN

Du erbjuder Jan, i enlighet med den nationella vårdgarantin, en tid till läkaren. Vårdgarantin innebär att vård ska erbjudas inom vissa tidsramar och regleras enligt hälso- och sjukvårdslagen.

3. Ge 2 exempel på vad vårdgarantin innebär. (0,5p/ exempel) (1p)

1	
2	

Vid läkarbesöket beskriver Jan att han är mycket trött och det ordineras ett kapillärt Hb (hemoglobin). Jan räcker fram pekfingret, men du ber honom i stället att räkka fram lång- eller ringfingret.

4. Ange 2 motiv till varför du inte bör ta kapillärprovet i tumme, pek- eller lillfinger. (0,5p/motiv) (1p)

1	
2	

Provsvaret visar att Jans Hb-värde är 79 g/l.

5. Ange 6 generella symtom förutom trötthet som förekommer vid anemi. (0,5p/symtom) (3p)

1		4	
2		5	
3		6	

KOD _____

Du erbjuder Jan, i enlighet med den nationella vårdgarantin, en tid till läkaren. Vårdgarantin innebär att patienten får kontakt med primärvården samma dag som de söker, att tid till läkare ges inom 7 dagar i primärvården samt att vid behov ska tid erbjudas hos specialist inom 90 dagar. Eftersom Jan beskriver att han är mycket trött ordinerar ett kapillärt Hb (hemoglobin). Du sticker Jan i långfingret då pekfingret behövs för pincettgreppet och ofta har tjockare hud, tummen har puls och lillfingret är tunt och risk för benskada kan föreligga. Provsvaret visar att Jans Hb-värde är 79 g/l. De vanligaste symtomen vid anemi är förutom trötthet blekhet, yrsel, svimning, pulsökning, andfåddhet, kärlkramp, öronsus, huvudvärk, inflammation i munhåla, tunga och munvinklar.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ VÅRDCENTRALEN

Jan remitteras till sjukhusets medicinklinik. Eftersom Jan får komma direkt till medicinkliniken så ringer du till sjuksköterskan för att rapportera om Jans problematik. Du använder dig av en strukturerad modell för kommunikation mellan vårdpersonal, SBAR.

6. Beskriv 1 exempel för varje bokstav om vad som kan ingå när du rapporterar över Jan till medicinkliniken med stöd av SBAR (0,5p/bokstav) (2p)

S	
B	
A	
R	

Jan kommer till medicinkliniken och järnbristanemi konstateras. 2 enheter erytrocytkoncentrat ordinerar.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ MEDICINKLINIKEN

Inför blodtransfusionen behöver bastest utföras, däremot finns en blodgruppering som visar att Jan har blodgrupp A Rh -.

7. Vilka 2 blodgrupper kan Jan ta emot blod från? (0,5p/blodgrupp) (1p)

1	
2	

8. Vilka 2 undersökningar ingår i en bastest? (0,5p/undersökning) (1p)

1	
2	

KOD _____

Jan remitteras till medicinkliniken. Du ringer till sjuksköterskan på kliniken för att rapportera om Jans problematik. Du rapporterar med hjälp av SBAR, där du vid S först presenterar dig och uppger vilken patient det gäller samt beskriver situationen. B – rapporterar du Jans sjukhistoria i korthet, A – Beskriver du Jans aktuella situation t ex vitalparametrar samt gör en bedömning av situationen. När du kommer till R beskriver du de rekommendationer som finns samt förvissar dig om att sjuksköterskan på medicinkliniken har uppfattat din rapportering korrekt. Jan kommer till medicinkliniken och en järnbristanemi konstateras. 2 E erytrocytkoncentrat ordinerar. Inför blodtransfusionen behöver bastest utföras, däremot finns en blodgruppering som visar att Jan har blodgrupp A Rh-. Jan kan ta emot erytrocyter från givare med blodgrupp A Rh- samt 0 Rh-. Du tar en bastest vilket innebär att blodgrupp- och antikroppsscreening kontrolleras hos mottagaren.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ MEDICINKLINIKEN

Du sätter en PVK och hämtar första enheten erytrocytkoncentrat. Du utför alla kontroller som ska göras innan blodtransfusionen, och administrerar därefter erytrocytkoncentratet.

9. Vilka kontroller/observationer gör du under blodtransfusionen förutsatt att transfusionen fortgår komplikationsfritt? Ge 2 exempel. (1p)

1	
2	

Jan har blivit informerad om att en vanlig orsak till järnbristanemi är blödning i mag-tarmkanalen. F-Hb har tagits som visar på blod i avföringen. Gastroskopi utförs. Innan gastroskopin informerar du Jan angående undersökningen.

10. Ge 4 exempel på vad du informerar Jan om hur undersökningen går till. (0,5p/exempel) (2p)

1	
2	
3	
4	

Vid gastroskopin upptäcks ett sår som kan vara orsaken till Jans järnbristanemi och han behandlas farmakologiskt med antibiotika, protonpumpshämmare samt järntabletter för att höja blodvärdet. Jan får rekommendationer om att inte inta acetylsalicylsyra eller NSAID, då det är en riskfaktor för sår. Han får istället recept på paracetamol för värken i ben och höfter. Han undrar hur många tabletter han kan ta om dagen.

11. Hur många gram är maxdosen per dygn för paracetamol för en vuxen person? (1p)

Svar:

KOD _____

Du sätter en PVK och hämtar första enheten erytrocytkoncentrat. Du administrerar erytrocytkoncentratet och under transfusionen är du uppmärksam på reaktioner som kan komma i samband med transfusionen, t ex feber eller exantem, du observerar dessutom andningen och transfusionshastigheten med tanke på övervätskning. Du kontrollerar också infartsvägen så att inte transfusionen går extravasalt eller läckage uppstår i kopplingarna. Jan har blivit informerad om att en vanlig orsak till järnbristanemi är blödning i mag- tarmkanalen. En gastroskopi utförs. Innan gastroskopin informerar du Jan om att ett flexibelt endoskop kommer att föras ned genom munnen, att svalget kommer att bedövas, att det är matstrupe, magsäck samt tolvfingertarm som kommer att undersökas, att prov kommer att tas på magslemhinnan.

Vid gastroskopin upptäcks ett sår som kan vara orsaken till Jans järnbristanemi och han behandlas farmakologiskt med antibiotika, protonpumpshämmare samt järntabletter för att höja blodvärdet. Jan får rekommendationer om att inte inta acetylsalicylsyra eller NSAID, då det är en riskfaktor för sår. Han får istället recept på paracetamol för värken i ben och höfter. Han undrar hur många tabletter han kan ta om dagen. Maxdosen är 4 gram per dygn.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ MEDICINKLINIKEN

Innan Jan åker hem informerar du honom om livsmedel som gynnar respektive hämmar järnabsorptionen i samband med järnsubstituering. Du ger också information om vilka biverkningar eventuellt järntabletterna kan ge.

12. Ge 3 förslag på livsmedel som gynnar järnabsorptionen samt 3 förslag på livsmedel som hämmar järnabsorptionen vid behandling med järntabletter. (0,5p/förslag) (3p)

<i>3 förslag som gynnar järnabsorptionen</i>		<i>3 förslag som hämmar järnabsorptionen</i>	
<i>1</i>		<i>1</i>	
<i>2</i>		<i>2</i>	
<i>3</i>		<i>3</i>	

13. Beskriv 2 vanliga biverkningar som Jan kan få vid behandlingen med järntabletter. (0,5p/biverkan) (1p)

<i>1</i>	
<i>2</i>	

KOD _____

Innan Jan åker hem informerar du honom om att livsmedel som t ex apelsinjuice, nyponsoppa, kött, fisk och skaldjur gynnar järnabsorptionen medan t ex mjölk, ost, ägg, te, kaffe, bönor och fiberrikt bröd hämmar järnabsorptionen i samband med järnsubstituering. Du ger också information om att vanliga biverkningar vid behandling med järntabletter är illamående och förstoppning.

DU ÄR SJUKSKÖTERSKA PÅ VÅRDCENTRALEN

Det har gått ett halvår och Jan ringer och säger att han fått mer ont i sitt vänstra ben. Efter att ha informerat dig om situationen misstänker du att det kan vara något annat än den tidigare värken som är relaterad till hans artros. Du bokar in Jan hos läkaren samma dag. Undersökningar konstaterar att Jan har en djup ventrombos, DVT.

- 14. Vilka symptom är det troligt att Jan beskriver som gör att du misstänker att det är en DVT? Ge 4 förslag. (0,5 p/förslag.) (2 p)**

1	
2	
3	
4	

Läkaren informerar Jan om diagnosen. Han får åka hem med antikoagulantia och en kompressionsstrumpa. Innan Jan åker hem undervisar du honom om kompressionsbehandling.

- 15. Förklara för Jan varför han ska använda kompressionsstrumpa. Ge 2 förslag (0,5p/förslag) (1p)**

1	
2	

- 16. Vilken egenvårdsundervisning ger du Jan i övrigt kring DVT och kring kompressionsbehandlingen? Ge 4 förslag. (0,5p/förslag) (2p)**

1	
2	
3	
4	